

Raffinerat och njutbart måleri

En skådeplats för glesbygd och science fiction på en och samma gång – det är ett sätt att beskriva Jan-Anders Erikssons måleri på Konstens hus. Men där finns flera bottnar, där man längst ner anar barndomens Södra Harads med sina kvällshimlar över Luleälven.

KONST

Jan-Anders Eriksson
Måleri
Konstens hus, Luleå
Norrbottensbilder
Galleri Kilen, Luleå

Men lika viktigt är själva måleriet – koloristiskt uttrycksfullt och genomarbetat. Undergångshotade landskap, som i sina blågrönviolettera toner kan associera till över-svämningar, lika väl som svaveldoftande vidder kan kännas som stunden efter ett vulkanutbrott. En tät hetta, som sedan mildras i en sorts väl-lustig kvalmighet, breder ut sig över de trädlösa vidderna.

Expedition i utkanterna heter en sådan målning, där mörkret börjar ta över. Lite glimmande ljusrester ligger kvar i två varelser, som tycks vänta på något. På natten, eller på morgonen?

I bakgrunden lurar silhuetterna av märkliga hus, så typiska för Eriksson svarta och övergivna, med sina tomma rutor. Mot dessa avtecknar sig varelser i gåtfulla situationer som tillåter många tolkningar. Gestalter som växer upp ur den mark, som ibland kan te sig som gytta, ibland som en lavaström. Figurer och ansikten, som mindre framstår som människor än som söndervittrade totempålar.

Psykisk laddning

Man kan stanna länge inför dessa bilder och avnjuta just måleriet, som är så raffinerat och medvetet. Just avnjuta, därför att måleriet är så ypperligt i en bildvärld, som annars kan verka skrämmande. Ett måleri, som är kompromisslöst och som har en ovanlig psykisk laddning.

Man får heller inte glömma humorn. Det finns en djup komik i dessa utsatta varelser, i dess fragmentariska ansikten och illa tilltygade

kroppar. En mycket personlig surrealism, som även kan avläsas i titlarna. Institutions-svitens olika huvuden heter som följer:

Psykologen, Underhållaren, Fången, Fångvaktaren, Vaktmästaren, Aspiranten, Predikanten, Konsulten, Kioskägaren, Gråtande vuxen.

Ett vackert tvärsnitt av den fulla sysselsättningens samhälle.

Ibland kan ansiktena se ut som hus, likaväl som husen kan se ut som ansikten. Det är något speciellt med Erikssons hus: de är alltid ödegårdar, eller håller på att bli ett, där de står lite sneda åt olika håll på de stormpiskade vidderna i silhuett, mot de gödande horisonterna.

Vindstilla emaljer

Fast det gäller målningarna. I emaljerna råder snarare vindstilla. Jag tänker på de direkta porträtt av hus som finns på den kompletterande utställningen på Galleri Kilen. Förra året deltog Jan-Anders Eriksson i museets Norrbottenprojekt, från det projektet visar han nu emaljer av norrbottenshus.

Han skildrar där sin fascination inför avfolkningens gråa hus, det är porträtt av ensamheter. *I väntan på Arne* är ett sådant. Ett numera rivet, avsides beläget hus utanför Nattavaara. Bakom finns en särpling, ett människoöde, som förvandlat sitt hus till en fantasiprodukt. Både exteriört och interiört är väggarna översållade av textade meddelanden av meningen utan slut.

I det gulorange fönstret skymtar ett blått ansikte – i väntan på Arne? Och på himlen avtecknar sig kometer, meteoriter eller järtecken, kanske även de som ett förebud. Här finns som alltid den laddning som är så typisk för Jan-Anders Eriksson.

Tekniskt har bilderna med fototeknik överförts på emaljplåten och sedan bearbetats vidare. Den kalla emaljen blir bärare av ett uttryck – en sorts tuffhet mitt i den koloristiska skönheten. Kollektionerna på Kilen och Konstens hus bildar tillsammans en grandios utställning.

Mats Risberg

TVEKAN. Vinyl. Jan-Anders Eriksson.